



DOMJÁN JÁNOS

Adalékok Tósokberénd történetéhez Szobrok és keresztek képgalériája



RÖVID BEMUTATKOZÁS

DOMJÁN JÁNOS vagyok, 1951-ben születtem Lórintepusztán.

1953-tól 1960-ig a családnk Tósokberénden a Kossuth utcában – ma Váci Mihály utca 11-ben albérletben lakott, a Názer házban. 1960-tól pedig az újonnan épített családi házunkba költöztünk- Bajcsy Zsilinszky utca 87-be. 1975-től pedig Ajkán élek.

Általános Iskolába Tósokberénden jártam 1958-1966-ig. Ertl Jánosné és Horváth Magda voltak az osztályfőnökeim.

Középiskolát Veszprémben végeztem a Vegyipari Technikumban (1966-1970).

Elvégzés után a Timföldgyár és Alumíniumkohó (Mal zrt.)- ban dolgoztam (1970-2011).

Jelenleg nyugdíjas vagyok. Helytörténettel és családfakutatással foglalkozok.



Tósokberénd, Váci Mihály utca 11. (Fotó: Ajka értékvédelmi kataszter 2013.)



Tósokberénd, Bajcsy-Zsilinszky Endre utca 87. (Saját fotó)

Társszerzője vagyok,- Varga György Csékút helytörténeti kutatóval,- „Fekete István író családfája és képgalériája” című könyvnek, mely 2022-ben jelent meg a Veszprémi Honismereti Egyesület gondozásában.



Domján János- Varga György: Fekete István családfája és Képgalériája címlapja.

A következő oldalakon bemutatom Tósokberéni Szobrok és keresztek képgalériáját, és Dr. Krüger Aladárné Hannig Mária Anna (Marianna) operaénekesnőt.

A fotókat Domján János és Domján Boglárka készítette

Felhasznált irodalom:

Tilhof Endre: Tósokberénd és temploma.
Tilhof Endre: Ajka Város általános lexikona.
Ajka- értékvédelmi felmérés- felülvizsgálat 2013.

TÓSOKBERÉND 2023.

TÓSOKBERÉNDI SZOBROK ÉS KERESZTEK



A tósoki faluvégén, a csékúti úton (ma Szent István u.) 1820-ban állított fakereszt 1855-ben kidőlt. Pék János tósoki molnár és felesége Hok Anna készíttetett helyette egy szép kőkeresztet fém korpusszal és Szűz Máriát ábrázoló kődomborművel, de Szalay Flórián plébános tanácsára nem a kidőlt fakereszt helyére, hanem Tósok közepén lévő harangláb (ma már nincs meg) mellé akarták felállítani. A tósoki katolikusok azonban ebbe nem egyeztek bele azzal, hogy oda ők kápolnát szándékoznak építtetni. Így azután az új kereszt a beréndi templom elé, a nyugati oldalra került (ahol ma is áll). Felszentelését 1855. április 10-én (húsvét hétfőn) Czerhák Ignác városföldi esperes celebrálta. (Felújítva 2008-ban).

A kidőlt fakereszt helyére pedig a tósoki hívek készítettek újat, amelyet úgyszintén Czerhák esperes szentelt fel 1856. május 29-én.

Tósokberéndi Szent István Király plébánia, katolikus templomkert.



Tósokberéni Szent István Király plébánia, katolikus templomkert.

Felirat: Bízattok, én meggyőztem a világot (Sz: Ján: 16 r. 33 v.)

Állította: Pék János és Hok Anna 1855.



Tósokberéni Szent István Király plébánia, katolikus templomkert.

A templom előtt a keleti oldalon áll Nepomuki Szent János kőszobra, amelyet 1828. május 26-án állíttatott nemes Kulcsár István és a falu lakossága. Más források a készítés éveként 1790-et említik. Ha ez valós, akkor 1828-ban csak áthelyezés történt.



Tósokberéni Szent István Király plébánia, katolikus templomkert.

A templom előtt a nyugati oldalon áll II. János Pál pápa szoborportréja, Farkas Tibor alkotása. Felszentelte Paskai László bíboros 2008. június 17-én.

(Ünnepi szentmisét mutatott be dr. Paskai László nyugalmazott bíboros vasárnap a település 200 éve épült és felszentelt, Szent István király tiszteletére benedikált temploma évfordulóján.)

A Tósokberéni templom- felújítása közben- Tomor Sándor plébános kezdeményezésére újabb értékekkel gyarapodott. **Farkas Tibor** szobrászművész két, a körmeneteken is hordozható szobrot készített a templom részére Szent Istvánról és a Magyarok Nagyasszonyáról.



Farkas Tibor: Szent István király, (műanyag)



Farkas Tibor: Magyarok Nagyasszonya, (műanyag)



Tósokberénd,- Szent István út.

A honfoglalás 1100. Évfordulóján a Széchenyi és a Szent István utca elágazásában egy Szent Istvánt ábrázoló, süttöi mészkőből faragott szobrot alítottak fel. A Farkas Tibor bódéi szobrász által készített alkotás költségét közadakozásból fedezték. Avatta: Marton József polgármester, felszentelte Lékai Jusztin ferences szerzetes 1996. augusztus 20-án.



Tósokberénd,- Bajcsy- Zsilinszky utca.

ISTEN DICSŐSÉGÉRE EMELTETTÉK A TÓSOKI K. K. (valószínű keresztény katolikusok) 1822. a felirata, a valamikori falu közepén álló (ma Bajcsy- Zsilinszky utca eleje) vas korpuszos, vas Máriás kőkeresztnek, amelyet dr. Mászárík Sándor lelkész szentelt fel



Tósokberénd,- Dobó Katica utca- Juhar sor.

A Juhar-sor elején álló, a megfeszített Krisztus és Szűz Máriát ábrázoló kőkeresztet 1829. szeptember 10-én állíttatja özvegy Litterer Erzsébet és nemes Kulcsár István. A Nepomuki Szent János szobrot, és e kőkeresztet egy napon 1830. május 3-án szenteli fel Herbst József Kislődi plébános, Fabó Mihály Beréni lelkész segédletével. Felirat: Alíttatta nemes Kulcsár István és özv. Litterer Erzsébet 1829. Felújította: Ajka- Tósokberénd lakossága 2002.



Tósokberénd,- Dobó Katica utca.

1863-ban Márhoffer Mátyás aglegény megtakarított filléreiből, Sopronban, egy – a Szűz Máriát a gyermek jézussal ábrázoló – kőszobrot faragtatott, amelyet azután a temető előtt (ma a Dobó K. és a Vasvári P. utca elágazása) állítottak fel. A felszentelést nagy ünnepség keretében, október 11-én Czerhák Ignác esperes végezte Lencs József Ajkarendeki, Gulden István kislódi plébános és Czupi Bálint halimbai káplán segédletével. E szobrot 1960-ban renováltatta az egyházközség.

Felirata: Ó életünk reménye, Istennek szent anyja dicsőségdből nézz le, légy néped oltalma (német nyelven is) és (a renoválás két dátuma 1960. és 2002.)

Méltó helyet keresnek a keresztnek a tósokberéendi templom évfordulójának szép programja lehet

Ajkai Szó 2008. április 18. péntek.

A tósokberéendi templom idén ünnepli építésének kétszázadik évfordulóját, és az ünnepsorozatnak egy szép programja lehetne egy kőkereszt új helyére állítása és felavatása. Ha azt a település nevet halljuk, hogy Berénd, sok ember képzeletében a majorság jelenik meg, az állattenyésztéssel, földműveléssel kapcsolatos életforma és környezet. A volt majorság egy részén most is állattartás folyik. Gyönyörű szarvasmarhákat láthat az, aki arra veszi az irányt. A napokban *Tomor Sándor* atya járt a karámokkal körülvett területen, mivel az ott dolgozók közül többen felhívták a figyelmét, hogy a tehének tartási helyén egy nagyon szép kereszt áll, méltatlan körülmények között, trágyalé áztatja a kereszt alját. Az atya nem volt rest és felkereste a terület tulajdonosát *Böhm Mihályt*, a Beréendi Tej Kft. ügyvezető igazgatóját, aki örömmel vette a kezdeményezést, hogy a keresztet méltóbb helyre szállítsák. Azonnal elkezdődött a szervezkedés és mindenki a legnagyobb segítőszándékaról biztosította a plébánost, aki már kinézte azt a helyet, ahol szerinte, és másokkal is egyeztetve, megfelelő helyre kerülhetne az 1872-ben a beréendi majorban felállított kereszt. Ez a hely Tósokberénden lenne annak a térnek az elején, ahol a busz végállomása van és a járat megfordul, hogy újból rója köreit. A kereszt és a rajta lévő Jézus nagyon jó állapotban van, felújítást nem, csak egy kis rendberakást és alapos tisztítást kellene elvégezni rajta. (Barcánfalvi Zsuzsa)



Tomor Sándor plébános a keresztnél. (Foto: Györkös József)



Tósokberénd,- Dobó Katica utca.
Foto: Domján János 2008.



Tósokberénd,- Dobó Katica utca.

A Beréndi majorban (Kisberéndpuszta) 1872-ben felállított kőkereszt 2008-ban felújításra került, s új helyén a Dobó Katica utca végén lett felállítva 2008. június 8-án. Felirata: *Atyám bocsás meg nekik: mert nem tudják mit cselekesznek! Luc 23.34. 1872.*



Tósokberénd,- Széchenyi utca.

A XIX. századi Berénd falun kívül, a mai Széchenyi utca 27-es számú ház előtt álló, Vagovics Bertalan lelkész működése idején, felállított új kőkereszt, - feszülettel és Máriával – 1843. május 30-án szentelte fel Gulden István Kislódi plébános.



Tósokberénd,- Szent István utca.

Az úgynevezett Bécsi- ház előtt (ma Szent István út 91.) kőkeresztet, melyet özv. Czeiner Jánosné Klauzer Magdolna emeltetett, 1851. július 7-én szentelte fel Czerhák Ignác városlödi plébános és alesperes. Felirata: Felújította a lakosság Bécsi János és családja kezdeményezésére 2004.



Tósokberénd,- Szent István utca.

1820-ban a Csékútra vivő út és a Torna patak kereszteződésénél a délkeleti oldalon, a Tósoki katolikusok fakeresztet állítottak feszülettel. Felszentelte, bensőséges ünnepség keretében június 8-án Frank Ádám Beréndi lelkész. A fakereszt 1855-ben kidőlt. A kidőlt fakereszt helyére pedig a Tósoki hívek készítettek újat, amelyet Czerhák esperes szentelt fel 1856. május 29-én.



Tósokberénd,- Beréndi temető.

A Beréndi temetőben 1912-ben állították a megfeszített Krisztust és három nőalakot ábrázoló kőkeresztet Czamer (Czeiner ?) Ferencné Tercs Ágnes. Felirata: Az Isten dicsőségére emeltette Czamer Ferenczné szül. Tercs Ágnes 1912. Felújította: B. J. 2001.



Tósokberénd,- Beréni temető.

A Beréni temetőben még egy vas korpuszos kőkereszt található, de sajnos semmi adatunk nincs a felállításáról, felszenteléséről. Felirata: Isten dicsőségére emeltette Tokolics István



Tósokberénd,- Beréni temető.

A Beréni temetőben található egy harmadik kökereszt torzója, dátum 1960.



Tósokberénd,- Beréndi temető. Harangláb.

Ajka testvérvárosa, Székelykeresztúr faragott haranglábát ajándékoz Tósokberéndnek, amelyet 2003. május 25-én állítanak, avatnak fel, Ajka város önkormányzatának ajándékával a lélekharanggal együtt.



Tósokberénd,- Tósoki temető.

A Tósoki temetőben is áll egy kőkereszt, amelyen, a feszületen kívül egy férfi, (Szent Imre herceg), és két nőalak kapott helyet. Emeltette Kulcsár Fáni. E kereszt eredetileg, kerítéssel körülvéve, a Dobó K. utcából leágazó Váci Mihály utca elején állt. Az utcák „átépítésekor”, az 1950-es években „kellett” a temetőbe kitelepíteni.

Felirata: Isten dicsőségére emeltette Kulcsár Fáni 1820, 2002.



Tósokberéni Általános Iskola előtti park.

Farkas Tibor: II. Rákóczi Ferenc emléktábla. Anyaga: bronz.

Az iskolánk elnevezése: 1948-tól Tósokberéni Általános Iskola. 1959-től Ajka 2. sz. Általános Iskola,- II. Rákóczi Ferenc Úttörő csapata.

1987-től Mikes Kelemen Általános Iskola.

2012-től Szent István Király Római Katolikus Általános Iskola.

2023-tól Szent István Király Római Katolikus Általános Iskola és Óvoda.



Tósokberénd, Farkas Tibor: II. Rákóczi Ferenc emléktábla, 2009-ben.



Tósokberénd, Farkas Tibor: II. Rákóczi Ferenc emléktábla, 2019-ben.



Tósokberénd, Bajcsy-Zsilinszky Endre utca.
Bolfert Erzsébet és Illés Sándor miniszobra, 2022.

Falunap, miniszobor avatással.



A falunap alkalmából szintén felajánlásból különös ajándékot kapott a tósokberéndi közösség. A Bajcsy-Zsilinszky Endre és a Váci Mihály utca kereszteződésénél leleplezték a városrész első mini szobrát, egy kúton ülő, üvegből készült békát. Az állat jellemző a térségre, hiszen az elnevezése is onnan származik, hogy egykor sok tó volt a környéken. Ahol tó van, az kellemes élőhely a békának. Az ötlet onnan adódott, hogy a belvárosban járva sokan

megnézték az ottani mini szobrokat. Ekkor vetődött fel a kérdés: nekünk nem lehetne? Az utcában élő **Bolfert Erzsébet és Illés Sándor** üvegtárgyak készítésével foglalkozó vállalkozó felajánlotta, hogy elkészíti azt. Az avató ünnepségen elhangzott, hogy a falunapi előkészület arra is jó, hogy megtudják, ki mivel foglalkozik, milyen tudása van, amely a közösséget is gazdagítja. A béka, különböző napszakokban más színben pompázik, így a látogatóból más érzést vált ki. A szobrot a Csodavár Általános Iskola két Tósokberénden élő, első osztályos diákja, Veisz Liliána és Brunner Lara leplezte le, előtte pedig verset mondtak. A falunapon részt vett Dorner László alpolgármester és Rieder András, a városrész önkormányzati képviselője. MTI. Ajka Város Önkormányzata. 2022. június 12. vasárnap 12:40



Az I. és II. világháború Tóskberéni hősi halottainak emlékoszlopa.

Tóskberéni az 1920-as években, a templomkertben állítanak fejfát a háborúban elesettek emlékére. (1995-ben az elkorhadtak helyett újakat farag Medgyesy Miklós) Méltó emlékművet csak 2002. augusztus 18-án állítanak az általános iskola előtti térségen, együtt az első és második világháború- minkét volt község- áldozatainak emlékére.

Készített: Gelencsér Ferenc, Diszeli kőfaragó.



Szent Flórián szobor, Liliom utca.

A hajdani Tósokberéni „cigánygödör”- homokbánya helyén 1997-ben kialakított parkban, 2001. május 08-án Szalai György és Csák Attila Magyarpolányi szobrász-restaurátorok által készített Szent Flórián szobrot avat a város, a tűzoltóság előtti parkban.



Szent István király katolikus templom, Tósokberénd.

A kórus boltozattartó íve alatt- jobb oldalt- a dr. Krüger Aladárné Hannig Mária által 1930-ban állíttatott Lisieux-i Kis Szent Teréz szobra áll.

A Tósokberéndi operaénekesnő.
Dr. Krüger Aladárné Hannig Mária Anna (Marianna)



Dr. Krüger Aladárné

Dr. Krüger Aladárné, leánynéven Hannig Mária Anna, Tósokberénden született 1886. június 21-én. Meghalt az 1950-es években, Svájcban.

(Apja: **Hannig Károly,** vendéglős, uradalmi kasznár.

Született 1858. október 08. Tósokberénd

Meghalt 1899. szeptember 24. Tósokberénd

Anyja: **Szabó Anna**

Született 1860. június 05. Pápa.

Meghalt 1939. december 22. Budapest)

Iskoláit részben Pápán, részben a nagyvárad-i zárdában végezte. Iskolái elvégzése után férjhez ment 1904. október 01-én Tósokberénden Dr. **Krüger Aladár** országgyűlési képviselőhöz.

Énekléssel gyermekkorától foglalkozik s 14 éves kora óta szakszerűen. Első mestere a linzi operaház egyik tagja, majd később Nagyváradon, **Beleznay Antal** volt. (Beleznay Antal (1857. január 15.

Jászberény- 1915. szeptember 26. Nagyvárad.) karnagy, zeneszerző, polgári iskolai tanár.

Először Nagyváradon a Katolikus Kör egy estélyén lépett opera áriákkal és klasszikus dalokkal a közönség elé. Ennek eredményeképpen, még az évben megkezdte hangversenykörútját a vidék nagyobb városaiban. Énekelt: Debrecen, Békéscsaba, Gyula, Zalaegerszeg, Székesfehérvár, Pécs, Pápa és Miskolcon s állandóan szólót a nagyvárad-i székesegyházban. Több hangversenyen szerepelt a Szózat gárdájával is. Budapesten a Lloyd dísztermében tartotta bemutató hangversenyét. Zenekari hangversenyt adott a Zeneakadémián Sugár Viktor karnagy vezényletével. Énekelt a Katolikus Körben, a Gellért-szállóban, a Kereszténypárt egyesületében és nagyon sokat jótékony célra. Kölnben pedig a magyar konzulátuson. Külföldön: Olaszországban, Svájcban, Ausztriában, Belgiumban, Franciaországban, Angliában és Németországban járt. Beszél magyarul, németül, franciául, angolul. Fiatalasszony korában több tárcája és verse jelent meg a nagyvárad-i és debreceni napilapokban.

Férje: Dr. Krüger Aladár Viktor, (Krüger Viktor és Stenczinger Lujza fia.)

(Született 1878. okt. 01. Nagyvárad- meghalt, 1952. nov. 15. Alpnachdorf, Svájc)

Római katolikus, ügyvéd. A kolozsvári egyetemen avatták jogi és államtudományi doktorrá, ügyvédi oklevelét Budapesten szerezte meg s, Nagyváradon ügyvédi irodát nyitott. Vezető szerepet vitt a város és környéke politikai és társadalmi mozgalmaiban. Tíz éven át szerkesztette a Tiszántúl című politikai napilapot s, igen sokat foglalkozott irodalmilag is a földreformkérdéssel, közjogi és főleg nemzetiségi kérdésekkel. Több ízben volt tanulmányúton, bejárta egész Európát.

Részt vett a világháborúban, mint népfelkelő százados szerelt le és több kitüntetést szerzett. Az összeomlás után erősen kivette részét az irredenta mozgalmakban, amiért a románok bebörtönözték. 1920-ban Nagyváradról elmenekült és a fővárosba jött.



Egy ideig az Új Nemzedék szerkesztője volt, majd ügyvédi gyakorlatot folytatott. Első ízben 1926-ban, a biharnagybajomi kerület választotta meg Nemzeti Egység Pártja programjával országgyűlési képviselővé. A törvénykezés egyszerűsítéséről szóló és több más igazságügyi javaslat előadója volt, beszédeiben igazságügyi, közgazdasági és szociális kérdésekkel foglalkozott. 1931-ben a csongrádi kerület juttatta mandátumhoz.

Önálló munkái: Az esküről, A régenség a magyar közjogban, Az általános választójog, A becsület védelme, A magyar földreformról, A szekularizáció mint üzlet, A magyar Szent Korona. Sok jogi tanulmánya jelent meg és sok vezércikket írt.

Önálló verses kötete Orgonaszó címmel jelent meg. Sok versét meg is zenésítették. Szent Imréről írt legendáját a Városi Színházban mutatták be. Díszelnöke a Magyar Ügyvédek

Nemzeti Egyesületének, tagja a Kúria ügyvédi tanácsának.

Gyermekeik:

1. Krüger Mária

Született becsült 1905. Nagyvárad- meghalt 1911. augusztus 08. Nagyvárad.

2. ifj. Krüger Aladár, m. kir. honvéd főorvos.

Született: 1908. augusztus 24. Nagyvárad- meghalt 1952. január 15. Győr.

Felesége: Farkas Edit.

(Farkas Gyula, tanító, 1875. június 07. Győr- 1944. február 20. Győr.) és

(Hannig (Arany) Aranka, (1876. február 01. Tósokberénd- 1917. május 16. Pestszentlőrinc.)

(Házasság: 1900. július 9. Tósokberénd.) lánya.

Született: becsült 1911. Pestszentlőrinc- meghalt 1983. Győr.

Házasság: 1936. Július 20. Győr.

Gyermeük: Krüger Mária

Született: 1937. június 05. Budapest- meghalt 2016. március 24. Győr. (Férje: Győri András.)



Dr. ifj. Krüger Aladár családja.



Csoportkép a Szervita kórus fellépése alkalmából, 1928. május 27.

**Szántó Gyula (tenor), Kertész Gyula, Ferencsik János (orgonista),
Ludwig- Losonczy György (basszus)
Krüger Aladárné (szoprán), Veress Endréné- Méhelyi Mária Julianna (alt)**

Szántó Gyula, énekes (1908.- 1979.)

Kertész Gyula, zeneszerző, tanár. (Kertész Gyula és Szabó Mária fia. Felesége: Lázár Irma)
Született: 1900. június 07. Budapest- meghalt 1967. július 06. Budapest.)

Ferencsik János István, karmester, korrepetitor, az Operaház főzeneigazgatója.
(Ferencsik János István és Kisziváth Magdolna Karolina fia)

Született: 1907. január 18. Budapest- meghalt 1984. június 12. Budapest.

(Ludwig) Losonczy György, operaénekes, basszbariton.

(Ludwig György és Tóth Teréz fia. Felesége: Rigó Magda.)

Született: 1905. július 21. Lébény- meghalt 1972. május 03. Budapest.

Méhelyi Mária Julianna, énekművész, alt.

(Méhelyi Pál és Czopf Julianna lánya. Férje: Veres András (Endre) Sándor.)

Született: 1880. december 03. Budapest- meghalt 1957. november 05. Pécs.

Megjegyzés: Az eredeti képen kézírás: A Szervita- kórus solo- koncertje, 1928. május 27.

A képen kézírás: 1933-ban Ludwig=Losonczi György az Operaház tagja, Ferencsik János karmestere. A szereplők aláírásaival. (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár)

Forrás, és irodalomjegyzék:

Bozzay Margit Magyar asszonyok lexikona, 1931.

MNL,- Hungaricana, Arcanum.

Veszprémi Főegyházmegyei Levéltár,

Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza.

Magyar Családkutatók Egyesülete Bp.

Magyar Katolikus lexikon

Saját fotók